

ระดับการคัดสรร

อำเภอ

1. ชื่อประเพณี

ชื่อหลัก : บุญมหาชาติ

ชื่ออื่นๆเช่น ชื่อภาษาถิ่น (ถ้ามี) :

2. แหล่ง

ชุมชน อำเภอ เมือง ตำบล นาเสียว

3. ประเพณีเกี่ยวกับ

ศาสนา :

4. ความเป็นมา (ภูมิหลัง/ความเชื่อ) /อัตลักษณ์ (ที่โดดเด่น) /ความสำคัญและคุณค่าทางสังคมและทางจิตใจที่มีในวิถีการดำเนินชีวิตของชุมชน นั้นๆ

ความเป็นมา (ภูมิหลัง/ความเชื่อ)

ความเป็นมา ได้สัมภาษณ์ นายหนู แนวนอนทัน ผู้ใหญ่บ้านบ้านนาเสียว หมู่ที่ ๑ บ้านนาเสียว ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ เล่าว่าบุญมหาชาติ หรือบุญเวส เดือนสี่ คือบุญที่ทำเกี่ยวกับเรื่องราวของพระเวสสันดร นิยมทำกันในวันใดวันหนึ่งของเดือนสี่ จึงเรียกกันว่า บุญเวส หรือบุญสี่ ช่วงเดือนสี่คนชาวอีสานจัดเตรียมหากล้วย ที่ห่อข้าวต้ม และหาอาหารคาว สำหรับถวายพระภิกษุ สามเณรที่วัดในหมู่บ้านของตนเอง สำหรับใส่กัณฑ์เทศน์ ส่วนทางวัดก็แจกหนังสือหรือแจกกัณฑ์เทศน์ เพื่อเตรียมให้ชาวบ้านได้รับกัณฑ์เทศน์ว่าใครได้กัณฑ์เทศน์กัณฑ์และกัณฑ์อะไร นอกจากนั้น ทายกวัดยังไปนิมนต์พระภิกษุจากวัดอื่นมาเทศน์เสียงด้วย โดยมีฎีกาไปนิมนต์พร้อมบอกชื่อกัณฑ์และบอกเชิญชวนชาวบ้านมาร่วมทำบุญด้วย มูลเหตุและความ เป็นมา มีเล่าไว้ในเรื่องมาลัยหมื่นมาลัยแสนว่าพระมาลัยได้ขึ้นไปไหว้พระธาตุเกศแก้วจุฬามณีในสรวงชั้นดาวดึงส์พบพระศรีอริยเมตไตรย พระองค์ได้ดำรัสสั่งกับพระมาลัยว่าถ้ามนุษย์อยากพบพระองค์จงอย่าได้ทำบาปหนัก เช่น การฆ่าหรือข่มเหงบิดามารดาสมณพราหมณาจารย์ทำร้ายพระพุทธรูปเจ้าและยุยงสงฆ์ให้แตกกันให้อุตส่าห์ฟังเรื่องราวมหาเวสสันดรชาดกให้จบในวันเดียว ฟังแล้วให้นำไปปฏิบัติจะได้พบพระศาสดาของพระองค์เมื่อมาลัยกลับมาถึงโลกมนุษย์จึงได้บอกให้มนุษย์ทราบโดยเหตุนี้ผู้ปรารถนาจะพบศาสนาพระศรีอริยเมตไตรย จึงพากันทำบุญเวสสืบต่อกันมา ขึ้นตอนดำเนินงาน สถานที่ บุญมหาชาติเป็นบุญที่เกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธโดยตรง ดังนั้นสถานที่ประกอบพิธีกรรมจึงจัดอยู่ที่วัดเป็นส่วนใหญ่ แต่การเทศน์มหาชาติบางครั้งก็มีการนำไปเทศน์ที่งานอุทิศส่วนกุศลต่างๆ ก็มีแต่บุญมหาชาติจริงๆ จะต้องทำในบริเวณวัดเท่านั้น จำนวนพระจะต้องให้ครบกับจำนวนกัณฑ์เทศน์ ซึ่งชาวอีสานจะแบ่งเรื่องราวออกเป็นกัณฑ์และไปนิมนต์พระวัดต่างๆ มาเทศตามกัณฑ์ที่แบ่งไว้นั้นในบุญมหาชาตินี้ จึงนิมนต์พระเป็นจำนวนมากดังนั้นบางแห่งจึงมีพระ ๓๐-๖๐ รูป แต่หากไม่สามารถนิมนต์ได้จริงๆ ก็อาจให้พระในวัดหมุนเวียนขึ้นไปเทศน์ได้ตามเหมาะสม พิธีกรรม ก่อนมีงานบุญเวสหลายวัน ชาวบ้านทั้งชายหญิงทั้งคนเฒ่าคนแก่วิ่งสวนมากเป็นหนุ่มสาวพากันไปรวมกันที่วัดช่วยกันจัดที่พักสำหรับผู้มาร่วมงานและช่วยกันจัดทำดอกไม้จัดตกแต่งประดับประดาศาลาโรงธรรมด้วยดอกไม้

พวงมาลัยและธงทิวพวกผู้หญิงจะจัดทำหมากพันคำ เมียงพันคำ เทียนรูป มีดดาบ อย่างละพัน และข้าวตอก ดอกไม้ไว้บูชาคาถาพัน ดอกไม้ที่จัดมีดอกบัว ดอกกาบของ ดอกผักตบชวา อย่างละพันดอก ธงพันผืนน้ำด้วย เศษผ้ากระดาศสี ซึ่งด้วยสายสัญญาณ ตั้งหมอน้ำมันต์ มีชั้นหมากเบ็ง (ชั้นบายศรี) แปดอันโองน้ำ ๔ โอง ตั้งไว้สี่มุมของธรรมาสน์ ในโองน้ำมีจอก แหวน (สำหรับ) ดอกไม้ชนิดต่างๆ เช่น ดอกจิกดอกกรัง (ดอกเต็มรัง) ดอกบัว ดอกบานไม่รู้โรย ดอกกรัก ฯลฯ และใบบัวป็นรูปสัตว์ต่างๆ เช่น รูปนก วัว ควาย ช้าง ม้า ฯลฯ เอาไว้ที่ใต้ธรรมาสน์ เอาธงใหญ่แปดธงป็นรูปธรรมนอศาลาในทิศทั้งแปดเพื่อหมายว่าเขตปลอดภัยป้องกันพณามารไม่ให้ล้ำเข้ามา ตามเสาธงมีที่ใส่ข้าวพันก้อน ซึ่งปกติสานเป็นพานด้วยไม้ไผ่บางแห่งสานเป็นตาด้วยไม้ดอกเป็นศรีวงกตไว้รอบศาลาและทำเป็นทางเข้าศาลาโรงธรรมคตเคี้ยวไปมาบนศาลาด้านตะวันออกของศาลาโรงธรรมปลูกหอพระอุทิศขึ้นไว้พร้อมมีสิ่งเหล่านี้อยู่บนหอด้วย คือ มีบาตร ๑ ใบ ร่ม ๑ คัน สบงจีวร ๑ ชุด สำหรับถวายพระอุทิศการจัดตกแต่งดังกล่าวจะจัดให้เสร็จเรียบร้อยก่อนวันงาน วันโสม (วันรวม) วันแรกของงานเรียกว่า วันรวมหรือวันโสม ในวันรวมนั้นนอกจากจะมีประชาชนตามระแวกบ้านและหมู่บ้านอื่นที่ใกล้เคียงหลั่งไหลกันมาร่วมงานแล้วจะมีพิธีสำคัญ ๒ อย่างคือ ๑. การนิมนต์พระอุทิศ ในตอนเช้ามือของวันรวมประมารสั่งถึงหานาฬิกาจะมีพิธีนิมนต์พระอุทิศ โดยก่อนเริ่มพิธีการมีการนำก้อนหินขนาดโตพอสมควรสามก้อนไปวางไว้ในวังน้ำหรือถ้าไม่มีวังน้ำอาจเป็นที่ใดที่หนึ่งก็ได้ซึ่งอยู่ไม่ห่างจากวัดที่จัดงานเท่าใดนัก พอถึงเวลาก็มีการแห่พานดอกไม้รูปเทียน ชันห้าชั้นแปด ไปยัง ณ สถานที่ก้อนหินวางอยู่ซึ่งสมมุติว่าเป็นพระอุทิศ พอไปถึงที่ดังกล่าวจะมีผู้ไปหยัดก้อนหินชูขึ้นและถามว่าเป็น พระอุทิศหรือไม่ แล้วอัญเชิญก้อนหินก้อนที่สามซึ่งสมมุติว่าเป็นพระอุทิศใส่พานหรือถาด และจะมีจุดประทัดหรือยิงปืนกันตามตามแล้วมีการแห่แห่นพระอุทิศพุ่มมัตีห้องตึกกองอย่างครึกครื้นเข้ามาในวัดแล้วจึงนำมาประดิษฐานไว้ที่หออุทิศด้านข้างศาลาโรงธรรมซึ่งเตรียมจัดไว้แล้ว การนิมนต์พระอุทิศมาเมื่อมีบุญเผลวสก็เพื่อให้มีความสวัสดิมีชัย และเพื่อให้การจัดงานสำเร็จราบรื่นไปด้วยดี มูลเหตุดั้งเดิมที่มีการนิมนต์พระอุทิศ มีเรื่องเล่าว่า พระอุทิศเป็นพระเถระผู้มีฤทธิ์ ได้นิรมิตภูอยู่กลางมหาสมุทร ครั้งพระเจ้าอโศกมหาราชทรงรวบรวมพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้าจากที่ต่างๆ เอามาบรรจุไว้ในสถูปที่พระองค์สร้างขึ้นใหม่เสร็จแล้วจะจัดงานฉลองพระองค์ทรงพระปริวิตกถึงมารที่เคยเป็นศัตรูกับพระพุทธเจ้าเกรงว่าการจัดงานจะไม่ปลอดภัยจึงมีรับสั่งให้ไปนิมนต์พระอุทิศมาในพิธี ฝ่ายพญามารรู้ว่าพระเจ้าอโศกมหาราชจะฉลองพระสถูป จึงพากันมาบันดาลอิทธิฤทธิ์ต่างๆพระอุทิศจึงบันดาลฤทธิ์ตอบ ครั้งสุดท้ายพระอุทิศเนรมิตเป็นสุนัขเฝ้าเขวนคอมารไว้มาไม่สามารถแก้ได้เอาไปให้พระอินทร์ก็แก้ไม่ได้มารจึงยอมสละภาพผิดพระอุทิศแก้ให้แล้วก็ตัวมารไว้บนยอดเขา เสร็จพิธีแล้วจึงปล่อยตัวมารไปพระเจ้าอโศกมหาราชและผู้มาร่วมงานนั้นจึงปลอดภัย โดยเหตุนี้เมื่อมีพิธีทำบุญเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาที่ใหญ่โต เช่นบุญเผลวสจึงได้มีการนิมนต์พระอุทิศมาด้วย เพื่อเป็นการป้องกันภัยอันตรายต่างๆ และให้เกิดสวัสดิมีชัยดังกล่าวก่อนพระเทศน์เอาคาถาพระอุทิศทั้งสี่บทไปไว้ข้างธรรมาสน์ทั้งสี่ทิศด้วย ความเชื่อ บุญเผลวสหรือบุญมหาชาติมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้เชื่อกันว่าหากใครได้ร่วมทำบุญนี้ และสามารถทนฟังการเทศน์เรื่องพระเวสสันดรจนจบทุกกัณฑ์จะได้ผลานิสงส์มากคำสอนนี้หากวิเคราะห์ตามหลักของศาสนาพุทธแล้วย่อมไม่ถูกต้องและอาจทำให้เกิดมิจฉาทิฐิ คือเห็นผิดจากครองพุทธศาสนาด้วย เพราะคนอาจเชื่อไปว่าเราทำชั่วก็ได้เพราะทำชั่วแล้วมาฟังเทศเรื่องพระเวสสันดรวันเดียวคือฟังให้จบตลอดกัณฑ์หรือทุกกัณฑ์จะได้บุญสามารถหลุดพ้นจากบาปกรรมได้ ความเชื่ออย่างนี้ถือว่าเป็นอันตรายต่อศาสนา และเป็นกระทบต่อสังคมอย่างรุนแรงทำให้คนกล้าทำชั่วไปกลัวบาปกรรม มิจฉาทิฐิเป็นอันตรายต่อบ้านเมือง ตัวอย่างองค์คุลีमारที่เกิดขึ้นผิดเป็นขอบ (มิจฉาทิฐิ) เชื่อว่าฆ่าคนถึง ๑,๐๐๐ คน (พันคน) และนำหัวแม่มือมาให้อาจารย์ทำคาถาอาคมให้จะได้เป็นผู้วิเศษทำให้ฆ่าคนตายถึง ๙๙๙ คน (เก้าร้อยเก้าสิบเก้าคน) กว่าจะสำนึกได้เกือบสายเกินไป ความเชื่อเกี่ยวกับบุญเผลวสก็เช่นกันยังไม่สายเกินไปที่พระจะสอนว่าบุญกุศลจะเกิดมีได้ก็ต่อเมื่อเราทำดี สร้างกุศลกรรมเท่านั้น

การฟังเป็นส่วนหนึ่งของการนำไปสู่การปฏิบัติเท่านั้น หากฟังแล้วไม่นำไปปฏิบัติบุญกุศลจะเกิดมีขึ้นได้อย่างไร บาปกรรมความชั่วไปไม่อาจลดล้างได้ด้วย การฟังนทานชาดกเท่านั้น หากแต่จะลดล้างบาปบางลงได้ด้วยการทำความดี ลดละอบายมุขสร้างบุญกุศลให้ถึงพร้อมเท่านั้น จึงจะทำให้ความชั่วลดลงได้บ้าง ศาสนาถือว่าทำอะไรได้อันนั้น ทำแล้วได้เลย ดังนั้นหมายถึงกรรมเก่าความชั่วเก่าจะหมดไปหากแต่ที่ทำแล้วจะต้องได้รับการชดใช้ ชดเชยไม่เอาใดเวลาหนึ่ง นี่คือความจริงของศาสนาพุทธขอให้ผู้นำทางศาสนานำไปสอนให้ถูกต้องด้วยมิจฉาทิฐิ อันเป็นตัวอันตรายจะได้ไม่เกิดขึ้นมากมายในสังคมไทย ความเห็นผิดที่เกิดจากประเพณีมีมากมาย ขอวิพากษ์อีกความเชื่อหนึ่งคือการหว่านข้าวสารเวลาพระสงฆ์ขึ้นธรรมาสันเทศน์กันที่ต่างๆ ญาติโยมที่อยู่ข้างล่างหรือนั่งอยู่บนศาลาก็จะหว่านข้าวสารไปใส่พระผู้กำลังเทศน์บ้างหว่านใส่ญาติโยมที่ฟังเทศน์อยู่ด้วยกันบ้าง เพราะมีความเชื่อว่าทำแล้วจะทำให้ครอบครัวตนเองมีความอุดมสมบูรณ์ มั่งมีศรีสุขไม่อดอยากปากแห้ง ข้าวปลาอาหารจะเกิดมีอุดมสมบูรณ์ตามมา และเมื่อตายไปเกิดชาติหน้าก็จะเป็นเศรษฐีมีข้าวปลาอาหารมากมายด้วยความเชื่ออันเกิดจากคำสอนผิดๆ นี้ ทำให้พากันหว่านโปรยข้าวสารทิ้งกันมากมายแต่ละครั้งจะเสียข้าวสารไปเป็นกระสอบทั้งๆ ข้าวยากหาแพง แต่ด้วยความเชื่อว่าจะได้บุญต่างจึงทำสวนทางกับสภาพของตนเองความจริงแล้วไม่เคยมีคำสอนให้หว่านข้าวทิ้งแล้วจะได้บุญแต่กลับจะได้บาปอีกต่างหากที่ไม่รู้จักคุณค่าของสิ่งมีค่า (ข้าว) เพราะข้าวสารกว่าจะได้มาต้องผ่านขั้นตอนการลงทุนลงแรงมากมาย ทำให้ต้องมาหว่านทิ้งๆ ขว้างๆ เปล่าประโยชน์ใดๆ ความอุดมสมบูรณ์จะเกิดมีขึ้นไม่ได้อยู่ที่ตรงนี้เลย หากแต่อยู่ที่อาชีพะ คือทำหาเลี้ยงชีพในทางที่ชอบ สัมมาสัมมันตะ คือการทำงานด้วยความบริสุทธิ์ มีวิริยสัมมา คือความขยันหมั่นเพียรต่างหากจึงจะร่ำรวยได้ การหว่านข้าวทิ้งมีแต่จะทำให้ยากจนลง ของชาวพุทธอีสานจงเข้าใจให้ดี และถูกต้องด้วยอย่างไรก็ตาม ประเพณีก็คือประเพณีอย่าทำให้หลักการของศาสนาเสียไป ฮีตประเพณีนี้มีค่ากลอนกล่าวไว้ดังนี้ "ฮีตหนึ่งพอถึงเดือนสี่ได้ให้เก็บดอกบุปผา หามาลาดวงหอมสู่คนเก็บไว้ อย่าได้โลคอนี้เสียศรีบุญเปล่า หากเอาตากแดดไว้ให้ทำแท่นสู่คนแท่นตาย อย่าได้ไล่หนีวันแนวคองตั้งแต่เก่า ไฟทั้งหลายสืบลั่นเข้าเผาบ้านสืบลั่นสุญ ให้ฝูงชาวเขาแท้ อย่าได้โลคองตั้งแต่ก่อน มันสืบล่มหม่นเศร้าเมืองบ้านสืบล่มจันทน์แท่นแล้ว" หมายถึง พอถึงเดือนสี่จะต้องหาเก็บดอกไม้มาคอยทำบุญเผาสุญ หากไม่ทำก็จะทำให้เกิดภัยพิบัติ บ้านเมืองจะเกิดเหตุร้ายเช่นกัน แต่ละหมู่บ้านจึงพากันทำบุญนี้เป็นประจำทุกปีจวบจนปัจจุบัน

อัตลักษณ์ (ที่โดดเด่น)

ความสำคัญและคุณค่าทางสังคมและทางจิตใจที่มีในวิถีการดำเนินชีวิตของชุมชน นั้นๆ

5. รูปแบบ วิธีการ ของกิจกรรมประเพณีที่จัด

บรรยาย รูปแบบ วิธีการ แบบดั้งเดิม (แนบภาพนิ่งเป็นไฟล์นามสกุล JPEG หรือ TIFF ไม่น้อยกว่า ๑๐ ภาพ ที่แสดงให้เห็นถึงรูปแบบดั้งเดิม และภาพเคลื่อนไหว ลงแผ่นซีดี/วีซีดี)	บรรยาย รูปแบบ วิธีการ แบบปรับปรุงยุค(ถ้ามี) (แนบภาพนิ่งเป็นไฟล์นามสกุล JPEG หรือ TIFF ไม่น้อยกว่า ๑๐ ภาพ ที่แสดงให้เห็นถึงรูปแบบที่ปรับปรุงยุค และภาพเคลื่อนไหว ลงแผ่นซีดี/วีซีดี)
---	---

6. การจัดงานเป็นประจำทุกปี

เริ่ม วันที่ - - ถึง วันที่ - -

7. งบประมาณที่ใช้

ได้รับงบประมาณจาก

7.1 หน่วยงาน/องค์กร (หลัก)

จำนวนเงิน

7.2 อื่น ๆ

จำนวนเงิน

8. จำนวนคนที่ร่วมงานประเพณี(ในปีที่ผ่านมา)

9. ผู้จัด

9.1 หน่วยงานรับผิดชอบหลัก

9.2 ชื่อ – สกุล (เลขานุการคณะกรรมการจัดงาน)

ที่อยู่

โทรศัพท์ โทรสาร

9.3 หน่วยงาน/องค์กร/สถาบัน ที่ร่วมจัด

10. การสร้างงานและรายได้

10.1 มีความสามารถในการผลิตเชิงปริมาณ พร้อมแสดง สถิติและจำหน่ายในโอกาสต่างๆ

(ระบุเหตุผล)

10.2 การสร้างงานและรายได้ (ต่อครอบครัว/ชุมชน)

11. ผู้เรียบเรียงข้อมูล/ ผู้บันทึกข้อมูล/ รายชื่อคณะกรรมการคัดสรรรางวัลวัฒนธรรม ผู้รับรองความถูกต้องของข้อมูล

ผู้เรียบเรียงข้อมูล

ตำแหน่ง

วัน/เดือน/ปี ที่เรียบเรียงข้อมูล วันที่ เดือน ปี พ.ศ. 25

ผู้บันทึกข้อมูล

ตำแหน่ง

รายชื่อคณะกรรมการคัดสรรรางวัลวัฒนธรรม ผู้รับรองความถูกต้องของข้อมูล

1.

ตำแหน่ง

2.

ตำแหน่ง

3.

ตำแหน่ง

ผู้ตรวจสอบและอนุมัติ

ตำแหน่ง วัฒนธรรมจังหวัด

วัน/เดือน/ปี ที่อนุมัติ วันที่ เดือน ปี พ.ศ. 25